

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv
Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor**

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

12. Operarios missionibus assignat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

fidei, pessum abiisset, nulla spe resurgendi; huius excedij spectator si adesset P. M. Franciscus cui tantopere id opus cordi erat, videretque ab vno è suis, euersum penitus, à quo maxime augeri debuisset, acerbè profecto id esse laturum, eique instaurando manum celebrem admoturum, quod sane ab iis haudquaquam temerè coniciebatur.

Goam enim vt venit, illico iuuenes Lusitanos, expulsis substitutos Indis, ad suos remisit; conquisitos ex vicinis Indos in seminarium iusto numero reduxit & Societatem exoneravit turba illa quam præcepit Gomezius in eam intruserat, quod nihil præferrent in futurum vocatio- ne tanta dignum.

Restabat edendum in Gomezio exemplum, Goa igitur amouendus, iustus est Dium Lusitanorum præsidium se conferre, altius ad Septemtrionem situm. Verum is in iusta contumax ita se ministris regis, ipsoque prorege, ne auellerentur Goa, obuallarat, vt vnum par fuerit Xauerij robur, tot perfringendis obstaculis, & abstiterit tam procul à flectendo sub iis animo, vt quibus officiis ambierat pro se Gomezius, in ipsum eadem retorqueret velut intercessionis refractariæ nouum crimen, noua plecteret pœna; & carnis brachio confisum, Goæque affixum, potentiori Dei brachio, è Societate extirparet, futurum in sæculo proteruis, documentum terroris; Rectoribus iniuncta ad asserenda obedientiæ iura constantiæ. Cavit tamen ne Goæ Societatem exueret, sed Dium longe ablegauit ab Lusitanorum nauibus in Europam reportandum, quod in Sinas iturus P. Berzeo serio iniunxit. Nec finis calamitatum Gomezij: nauigans in Lusitaniam, vel gesta defensusus, vel ad pedes Ignatij rogaturus illorum veniam, in medio cursu fracta nauis miser in aquis interit, vetante Deo ne ab Xauerij sententia prouocaretur ad alium iudicem. Sic vitam clausit Gomezius; vir si dotes naturæ pendamus aliorum bono idoneas, in paucis excellens; & habilitate ingenij, animosaque vi erectæ pietatis, quorum in Indiis, & Lusitania, non dubia dederat argumenta; præstiturus omnino pro Deo grandia, si dociliorem rectorum ductui, & conatibus, ceruicem iungere voluisset, agique optasset potius modesta sui defectione, quàm absurdo agendi studio præesse.

Societatis rebus Xauerius in eum modum instauratis, operarios in diuersa misit, quod qui hæcenus illa excolebāt, egregij licet ac strenui, necessariis tamen laboribus parum sufficerent, iis ergo auxilia addidit, Bazaini quidem Melchiorum Nunnium; Gonsaluum Rodericum Tanæ; Cocini Franciscum Henrichez; Ioannem Lopesium Meliapore; in ora Piscaria Ioannem Mendezium, quorum vltimi duo nondum erant initiati Sacerdotes. Venere inter hæc à communitate Chaulonsi, milliariibus triginta à Bazaino mediteraneâ, qui Sociorum Collegium postularent, sed piæ ipsorum liberalitati, mos geri non potuit, quod æquum non esset affigi multos vni pago, quorum singuli multis erudiendis pagis incumbebant. Postea Henrici Henrichez quem sponte nostri, Criminali

IO

Seminarium
Indorum Goæ
restituit.

II

Gomezium,
alioqui egre-
gium, eiecit è
Societate.

I Z

Operarios
missionibus
assignat.

occiso sibi præfecerant, electionem approbavit; ac tandem etiam in futurum communibus Indorum utilitatibus prospecturus, hominem ad Ignatium, qualis sibi ab eo fuerat designatus legavit: nam ut habemus ex eius literis sæpe ad Xaverium scripserat, virum in Europam destinaret prudentem regionum illarum, ac rerum quæ illic gererentur scientissimum, ut iis procurandis, Regem in Lusitania, in Italia summum Pontificem adiret; ab illo temporaria subsidia; diuina, ab hoc petiturus, ad incrementa illius Ecclesiæ maioribus accessionibus prouehenda. Huius rei conscius Antonius Gomez, ante Xaverij ex Iaponia reditum pro ea quam sibi arrogauerat potestate, Melchiori Gonzalez id munus crediderat, magnis ad hoc dotibus prædito, sed etiam eximia opera priuari eas prouincias, vetabat prudentior æquitas, quare ex prociuctu conscendendæ nauis, reuocatus est Bazainum, ut Collegium regeret, & Christianos illos diuinis erudiret: postquam autem Goæ sancti sui Patris, ac magistri mentem cognouit Xaverius, pridem ab se conceptæ perfimilem, ut qui iam tum ex Iaponia Bernardum, & Martham de quibus agimus ad hoc selegisset; fratrem Andream Fernandium Romam misit, animosa virtute, ac maturitate virum, cuius profectiōem & reditum vsque aded fortunauit Deus ut milliarium triginta millibus immensa maria emesus, legationis suæ condignos fructus summa felicitate retulerit: docuit illum Xaverius & verbo & scripto copiosissimè de rebus Indicis, de quibus item ad Ignatium, ad Simonem, ad Regem quoque Lusitaniam, dedit accuratissimas literas, ex quibus aliqua oportuniùs seligemus; hic tantum appono quæ de suo in Sinas transitu ad Regem perscribit. [Goa, inquit, Malacam soluo quinto ab hinc die; inde in Sinas progressurus cum Iacobo Pereira legato. Quæ portamus ad Regem dona magnifica sunt, & multa, partim ex Celsitudinis vestræ munificentia, partim Perciræ liberalitate: vnum præ omnibus nomino, quod haud scio an ulli regum qui vnquam extitere, rex vllus obtulerit, Euangelium Christi dico, cuius si iustum pretium assequetur, non dubito gazam suam omnem, atque opes præ illo contempturū. Spero fore ut Deus propitios oculos in vastas illas conuertat prouincias, & discentiat cæcitate innumerabilium hominum quibus suam impressit imaginem, ut suum tandem agnoscant, & reuereantur conditorem, & seruatorem Christum: tres imus de Societate, cum Iacobo Pereira, propositum nobis est Lusitanos illic carcere detentos liberare; mutua inter reges Sinarum & Lusitaniam fœdera netere; dæmoni eiusque affeclis bellum indicere. Regi ergo primum, de in aliis, ab Cæli Rege denuntiabimus, ut vero Deo, saluatori, ac iudici hominum, honores restituant, quos per summam cæcamque iniuriam ereptos, tamdiu dæmoni consecratur. Magnum, esto, aggredimur facimus, & audax, Barbaros populos, & potentissimum eorum Regem arguere, & persuadere illis veritatem; sed enim ad hoc animos subiecit, qui nobis hanc indidit mentem, idemque tanta spe ac fiducia erigit, ut de illius potentia nihil ambigere subeat, omnem Regis Sinarum potentiam
infini

in finitissimis spatii superante. Quare cum ea res in manu Dei sit, nihil aut metuendum, aut cunctandum nobis in ea superest; nihil enim denique præter Dei offensam, & æternos ignes timendum est. Mihi quidem ex eo incomparabilis confidètia nascitur, quod tanto tam arduo operi, homines legerit, quales sumus, nequissimos, & ineptissimos, spargendo scilicet in gentes, orbe altero semotas, Euangelico splendori, & superstitionum ac scelerum inueterata nocte conspulsis, in lucem ac vitam excitandis.] Hæc de beati Apostoli stylo, quæ cum scriberet, de legatione Pereira ad Sinas cum Prorege Alfonso iam constituerat, diplomaque ab eo legitimum, & ferenda dona acceperat, eratque tantum opinionis omnium de illo pondus, ac de negotij quod suscipiebat grauitate, vt ex regis ministris nemo illi quicquam ad hoc denegaret. Dona, magnam partem Pereira suo sumptu parauerat. In iis complura Sinensi minus conuenientia, quam ostendenda in illius aula, Christianorum rituum maiestati, ad pelliciendam eo spectaculo Barbarorum in illos uenerationem à vestes ad rem diuinam, ex pretiosissimo serico, & auro, arte Phrigionica laboratas; sacras tabulas Magistri operis, rarique penicilli, totum Sacerdotis, & Altaris ad solennia paratum. Accedebant, ad Regem Sinarum literæ aureo caractere, pulchroque ornatu ab Episcopo Albuchercho, & Prorege, in commendationem legis Christianæ; ac (ne quem Ministrum Lusitanicæ ditionis transuersum ageret læua mens aduersus legationem B. Apostoli, & Pereira) capitale futurum idem Prorex edixit vel obstanti, vel impediendi.

Optari denique in beatam sortem, quos secum duceret socios oportebat, tum in Iaponiam mittendos, tum ad illam earum, quas vniquam suscepisset nobilissimam in Sinas expeditionem retinendos: nec leuis industriæ fuit, tam multis idem enixe cum fletu petentibus, repulsam probare. Triginta è nostris Goæ Collegium alebat, quæ prouectos, quæ nouos; lectæ omnes, ac notæ virtutis, dignosque felici munere, quod quisque sibi priuatim expetebat; nam vel id vnum Sancto Patri comitem adiungi; gestorum eius, & operum sui spectaculo; audire loquentem de diuinis, omnemque illius vitæ seriem, ac modum obseruare, tanti erat, vt quouis emendum periculo, & molestia crederetur. Sed nemini iustius quam Gaspari Berzeo, ea gratia debebatur, vt quem Ormuzio Sanctus Pater se accersere monuisset, vel suas vices in iuuandis Iaponibus obiturum, vel secum in Sinas profecturum; verum sua ipsius, si loqui fas est, viro nocuit virtus, ipsoque optati merito optatis excidit. Etant Goæ Berzei tam frugiferi labores, vt pia ciuitas potenti concionatore Gomezio orbata, secundam hanc Berzei iacturam non esset laturo, nec hians adhuc seminarij vulnus, negando Berzeo debuit refricari. Verum vt erat eius caritati non impar obedientia, nec verbum sibi elabi passus est, quo posset conijci esse in Sinas, quam Goam pronior; eundem quam manendi. Onerauit dumtaxat eius modestiam, improvisus honor, tanto præter eius expectationem, quanto se illo indignum censebat.

I 3

Socios sibi in Sinas eligit.